

*Михайло Пеньков,
аспірант,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя*

УДК 351.82

ЗМІСТ І СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розкрито зміст поняття «зовнішньоекономічна діяльність», висвітлено сутність державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, окреслено принципи та механізми сучасного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Зазначено, що зовнішньоекономічна діяльність визначається як економічна діяльність, пов'язана із реалізацією виробничо-господарських, організаційно-економічних, оперативно-комерційних, фінансово-інвестиційних функцій підприємства, які здійснюються як на митній території України, так і за її межами з метою отримання прибутку внаслідок виконання угод з іноземними суб'єктами господарської діяльності.

Продемонстровано різноманітність підходів до визначення сутності державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Підкреслюється, що державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності – це система заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, спрямованих на вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності в інтересах національної економіки, що передбачають створення певних умов та механізмів для ефективного розвитку відносин суб'єктів господарювання на основі поєднання законодавчого впливу на експортно-імпорتنу діяльність підприємств та економічних важелів (податки, мито тощо) з метою забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку країни та стимулювання прогресивних зовнішньоекономічних зв'язків; створення сприятливих умов для залучення економіки держави до ринкових структур розвинутих зарубіжних країн. Це – це заснована на взаємовигідних економічних стосунках діяльність в області міжнародної торгівлі, рухи капіталів, міграції робочої сили, передачі технологій. Зауважується, що в широкому розумінні державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності – це регулюючий вплив держави на зовнішньоекономічну діяльність загалом, у вузькому – вироблення та реалізація певної зовнішньоекономічної політики.

Ключові слова: держава, державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, зовнішньоекономічна діяльність, зовнішньоекономічні зв'язки, експорт, імпорт, механізми, принципи, управління.

Постановка проблеми. Одним із суттєвих чинників національної безпеки та економічного розвитку країни є зовнішньоекономічна діяльність, яка розповсюджується на всі, без виключення, галузі. Вхідження національної економіки у світову систему глобального господарського процесу на основі зовнішньоекономічних зв'язків, безумовно сприяє модернізації виробництва вітчизняних підприємств, підвищенню авторитету держави на міжнародній арені та зростанню соціально-економічного рівня суспільства.

Міжнародні економічні відносини у різних формах та проявах розвиваються впродовж багатьох століть, перманентно розвиваючись і вдосконалюючись. При цьому всі держави повинні регулювати свою зовнішньоекономічну діяльність з метою, по-перше, досягнення своїх національних інтересів (прийняття законодавчих актів, які встановлюють правила здійснення зовнішньоекономічної діяльності, та контроль з боку держави за дотриманням їх, захист прав вітчизняного виробника, залучення іноземних інвестицій в національну економіку, вжиття заходів для збільшення обсягу експорту, підтримання платіжного балансу, валютне регулювання) і по-друге, дотримання світового балансу у сфері зовнішньої торгівлі.

Як зазначає С. Домбровська, «зовнішньоекономічна функція держави є продовженням її внутрішньогосподарської функції, але реалізується в декілька відмінної формі, у зв'язку з чим методи державного управління цією функцією специфічні. Основною метою дії держави на зовнішньоекономічну діяльність є забезпечення економічних і політичних інтересів країни. В той же час держава схильна переймати на себе здійснення ряду зовнішньоекономічних дій, що приносять прибутки і вимагають державної участі. Держава тим або іншим чином регулює, стимулює або обмежує практично усі сфери міжнародних економічних зв'язків» [11, с. 114].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітлення окремих питань регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснювалося дослідниками в галузі державного управління та економіки. В науковій літературі досить багато праць присвячено тлумаченню поняття «зовнішньоекономічна діяльність» і державному регулюванню економіки в цілому та зовнішньоекономічної діяльності зокрема. Проблеми розвитку України під впливом зовнішньоекономічної діяльності та особливостям її державного регулювання присвячені роботи багатьох вчених, серед яких: О. Акименко [1] (формування механізму сучасного регулювання зовнішньоекономічної діяльності як важливої передумови розвитку експортно орієнтованого виробництва), І. Багрова [2] (специфіка зовнішньоекономічної діяльності підприємств),

Т. Васюк [5] (організаційно-економічні механізми зовнішньоекономічної діяльності національного підприємства на європейському ринку), В. Васюренко [6] (фінансове регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання), О. Гребельник [6] (теоретичні засади зовнішньоекономічної діяльності), О. Гречишкіна [7] (окремі аспекти регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні), С. Двигун [9] (розвиток механізмів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України), М. Дідківський [10] (зовнішньоекономічна діяльність підприємства), С. Домбровська [11] (напрями державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні), О. Мантур-Чубата [14] (організаційно-економічний механізм управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства), А. Машков [15] (стратегічні напрями державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України в умовах інноваційного розвитку), Л. Пісьмаченко [16] (державне управління зовнішньоторговельною діяльністю в умовах інтеграції України у світовий економічний простір: механізми регулювання та контролю), І. Платонова [17] (механізми державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності), Ж. Стеценко [19] (державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні), Л. Титаренко [20] (міжнародна економічна політика України: сучасні виклики та перспективи), Т. Топольницька [21] (напрями підвищення дієвості механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств цементної галузі України), А. Халецька [22] (підходи до системи державного управління зовнішньою торгівлею), О. Шкурупій [23] (зовнішньоекономічна діяльність підприємства) та інші.

Слід зауважити, що здебільшого в глибоких дослідженнях та наукових розвідках увага зосереджується на формуванні системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності як «сукупності взаємопов'язаних принципів, норм, правил і процедур впливу на формування відповідної ефективної сфери діяльності за допомогою політичних, економічних, фінансових, правових та адміністративних інструментів. Особливий акцент зроблено на регулюванні

зовнішньоекономічної діяльності як системі заходів, здатних поєднати пряме законодавче регулювання експортної та імпоротної діяльності підприємств з економічними важелями (податками, ставками мита, декларуванням товарів, обов'язковою реалізацією частки валюти тощо), яка покликана захистити і покращити структуру внутрішнього ринку» [12].

Мета статті – розкрити зміст поняття «зовнішньоекономічна діяльність», висвітлити сутність державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, окреслити принципи та механізми сучасного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. На усіх етапах історичного розвитку держави «зовнішньоекономічна діяльність впливала на рішення економічних проблем на різних рівнях: господарства в цілому, окремих регіонів, об'єднань, підприємств. Як частина загальної структури державного господарства зовнішньоекономічна діяльність впливає на вдосконалення внутрішньогосподарських пропорцій, розміщення і розвитку виробничих сил. Ще жодній країні не вдалося створити здорову економіку, ізолювавшись від світової економічної системи» (Є. Брикун, А. Вдовиченко, А. Зубрицький, [4, с. 117]).

У науковому світі функціонують різні дефініції поняття зовнішньоекономічної діяльності, зокрема такі:

– сфера економічної діяльності держави і підприємств, яка тісно пов'язана із зовнішньою торгівлею, експортом та імпортом товарів, іноземними кредитами і інвестиціями, здійсненням спільних з іншими країнами проєктів («Економічна енциклопедія» [13, с. 44]);

– діяльність суб'єктів господарської діяльності України (частіше підприємств) та іноземних суб'єктів господарської діяльності (іноземних підприємств), яка заснована на взаємовідносинах і здійснюється або на території України або за її межами (І. Багрова [2, с. 80]);

– така сфера господарської діяльності, що пов'язана з міжнародною виробничою та науково-технічною кооперацією, експортом й імпортом продукції, виходом підприємства на зовнішній ринок (О. Шкурупій [23, с. 9]);

– економічна діяльність, пов'язана із реалізацією виробничо-господарських, організаційно-економічних, оперативно-комерційних, фінансово-інвестиційних функцій підприємства, які здійснюються як на митній території України, так і за її межами з метою отримання прибутку внаслідок виконання угод з іноземними суб'єктами господарської діяльності [5, с. 14].

– частина господарської діяльності певного суб'єкта, що визначається через сукупність виробничо-господарських, організаційно-економічних і оперативно-комерційних функцій у процесі реалізації зовнішньоекономічних зв'язків держави, пов'язаних з участю даного суб'єкта у зовнішньоекономічних операціях згідно з завданнями щодо його розвитку (В. Васюренко [6, с. 5]) тощо.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності – це заснована на взаємовигідних економічних стосунках діяльність в області міжнародної торгівлі, рухи капіталів, міграції робочої сили, передачі технологій. У всіх країнах, особливо в країнах з перехідною економікою, де сталася широка лібералізація зовнішньоекономічної діяльності, її державне регулювання є об'єктивною необхідністю. Таке регулювання спрямоване на забезпечення захисту інтересів країни та суб'єктів її зовнішньоекономічної діяльності, створення для останніх рівних можливостей розвивати усі види підприємницької діяльності й напряду використовувати прибутки і здійснювати інвестиції, на розвиток конкуренції і ліквідацію монополізму [16].

Як зазначає Ж. Стеценко, державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності можна визначити як систему заходів законодавчого, виконавчого і контролюючого характеру, покликаних удосконалити зовнішньоекономічну діяльність в інтересах національної економіки. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності передбачає створення певних умов та механізмів для ефективного розвитку відносин суб'єктів господарювання [19], що потребує поєднання безпосереднього законодавчого впливу на експортно-імпорتنу діяльність підприємств та економічних важелів, таких як податки, мита тощо.

Згідно з Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність», метою державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності є: забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку України; стимулювання прогресивних структурних змін в економіці, в тому числі зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України; створення найбільш сприятливих умов для залучення економіки України в систему світового поділу праці та її наближення до ринкових структур розвинутих зарубіжних країн [18].

Як стверджує дослідниця С. Домбровська, «до головних цілей державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні відносяться: забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку країни; стимулювання прогресивних структурних змін в економіці; створення найбільш сприятливих умов для залучення національної економіки в систему світового розподілу праці; наближення до ринкових структур розвинених зарубіжних країн» [11, с. 116].

На думку М. Дідківського зовнішньоекономічні зв'язки слід розглядати в єдності з зовнішньоекономічною політикою, яку дослідник вчений називає своєрідним «політичним оформленням» таких зв'язків [10].

Зовнішньоекономічна політика є сукупністю державних заходів цілеспрямованого характеру щодо реалізації економічного потенціалу держави на рівні зовнішнього ринку, а також відносним задоволенням вітчизняних потреб за рахунок товарів та послуг закордонних виробників (О. Гребельник [8]).

Під механізмом сучасного регулювання зовнішньоекономічної діяльності розуміють «цілісну сукупність взаємозумовлених і взаємопов'язаних методів, форм, інструментів, що здійснюють на неї регулюючий, стимулюючий та координаційний вплив з метою розвитку внутрішнього та розширення зовнішнього ринку збуту високотехнологічної продукції і забезпечення експортно орієнтованого виробництва» (О. Акименко [1, с. 8]).

Механізм державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, на думку І. Платонової, – це сукупність економічних форм, методів та інструментів, за допомогою яких забезпечується стимулювання, координація та

регламентування діяльності суб'єктів у сфері зовнішньоекономічних зв'язків. Основою регулювання зовнішньоекономічної діяльності є набір економічних та неекономічних методів впливу на систему зовнішньоекономічних відносин [17].

З метою державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні використовуються: закони України; акти тарифного і нетарифного регулювання, передбачені законами України та які видаються державними органами України в межах їхньої компетенції; рішення недержавних органів управління економікою, які приймаються за їхніми статутними документами в межах законів України; угоди, які укладаються між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності і не суперечать законам України; економічні заходи оперативного регулювання (валютно-фінансового, кредитного та іншого) в межах законів України [18].

Принципами державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності є: 1) принцип відповідності національним інтересам та економічній безпеці держави; 2) принцип врахування тенденцій розвитку світової економіки в умовах глобалізації; 3) принцип паритетності в організації відносин з іншими країнами; 4) принцип євроінтеграції в побудові сучасної моделі зовнішньоекономічного розвитку; 5) принцип відкритості вітчизняної економіки відповідно до стандартів і критеріїв міжнародного масштабу; 6) принцип підтримки виробництва експортних товарів та послуг з урахуванням належного ступеня їхньої конкурентоспроможності.

Управління зовнішньоекономічною діяльністю дозволяє вирішувати такі завдання:

- придбавати за допомогою імпорту товари і послуги, яких не в державі;
- використовувати зовнішні ринки для продажу товарів, що експортуються, і послуг;
- брати участь у світових інтеграційних економічних процесах;
- розвивати науково-технічну і культурну співпрацю;
- запозичувати передовий світовий досвід;
- користуватися іноземними кредитами, інвестиціями;
- підтримувати платіжний баланс країни [3, с. 78].

Основними видами зовнішньоекономічної діяльності є зовнішня торгівля фінансово-кредитні операції, підприємницька діяльність, науково-технічна кооперація з іноземними підприємцями, надання ним різноманітних послуг. Ці напрями діяльності регулюються, з одного боку, державою в особі його органів, а з іншої – недержавними органами управління економікою (біржами, торговельними палатами, союзами і так далі) й самими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності на підставі укладених між ними координаційних угод.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється за допомогою адміністративних і економічних методів (О. Мантур-Чубата [14, с. 59]). Як зазначає дослідниця, «адміністративні методи безпосередньо впливають на господарські стосунки, їх доцільно застосовувати в умовах економічної нестабільності, зростання дефіциту та інфляції. Ними користуються, як правило, впродовж короткого терміну з метою захисту економіки країни або її відродження через мобілізацію ‘ оптимальне використання ресурсів. До адміністративних методів належать: ембарго (повна заборона зовнішньоекономічної діяльності), ліцензування, квотування, специфічні вимоги до товару тощо».

На думку вченої, економічні методи державного регулювання (митні тарифи, збори, імпорتنі депозити – в галузі імпорту), пільгові кредити експортерам, гарантії, субсидії, звільнення від сплати податків тощо – в галузі експорту) діють через ринковий механізм, займаючи провідне місце в період стабілізації економіки [там само].

Важливу роль серед економічних методів регулювання зовнішньоекономічної діяльності грають валютні обмеження, які спрямовані на розширення або отримання розвитку зовнішньоекономічних зв'язків країни. Валютні обмеження охоплюють сферу зовнішньої торгівлі, рух капіталів і кредитів, переведення прибутків, податкових і інших платежів. У області зовнішньої торгівлі валютні обмеження вважають опосередкованим чинником.

Політика державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України повинна бути спрямована на подальше покращення системи методів її

здійснення, зокрема і шляхом вдосконалення законодавчої бази, адже саме удосконалення нормативно-правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності стає все більш актуальним, адже комплексне державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в сучасних умовах є необхідним [21].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Отже, державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності – це система заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, спрямованих на вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності в інтересах національної економіки, що передбачають створення певних умов та механізмів для ефективного розвитку відносин суб'єктів господарювання на основі поєднання законодавчого впливу на експортно-імпорتنу діяльність підприємств та економічних важелів (податки, мито тощо) з метою забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку країни та стимулювання прогресивних зовнішньоекономічних зв'язків; створення сприятливих умов для залучення економіки держави до ринкових структур розвинутих зарубіжних країн. Це – це заснована на взаємовигідних економічних стосунках діяльність в області міжнародної торгівлі, рухи капіталів, міграції робочої сили, передачі технологій.

У широкому розумінні державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності – це регулюючий вплив держави на зовнішньоекономічну діяльність загалом, у вузькому – вироблення та реалізація певної зовнішньоекономічної політики.

Список використаних джерел

1. Акименко О. Ю. Формування механізму сучасного регулювання зовнішньоекономічної діяльності як важливої передумови розвитку експортно орієнтованого виробництва. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Випуск 24, частина 1. С. 5–9.
2. Багрова І., Редіна Н., Власюк В., Гетьман О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : підручник для вузів ; за ред. І. Багрової. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 580 с.
3. Борисенко О. П. Внешнеэкономическая политика государства: концепция, стратегия, механизмы реализации : монографія. Донецк : Юго-Восток, 2012. 404 с.
4. Брикун Є. В., Вдовиченко А. М., Зубрицький А. І. та ін. Система ключових індикаторів результативності діяльності органів Міністерства доходів і зборів України : монографія ; за заг. ред. А. М. Вдовиченка. Київ : Алерта, 2013. 336 с.

5. Васюк Т. В. Організаційно-економічні механізми зовнішньоекономічної діяльності національного підприємства на європейському ринку : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Львів, 2015. 290 с.
6. Васюренко В. О. Фінансове регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Суми, 2010. 20 с.
7. Гречишкіна О. О., Ковалев А. С. Податкові інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2014. № 8(215). С. 26–29.
8. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 432 с.
9. Двигун С. М. Розвиток механізмів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2011. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2011_11_17.
10. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 462 с.
11. Домбровська С. М. Напрями державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. *Вісник НУЦЗУ. Серія: Державне управління*. Вип. 1(6), 2017. С. 114–119.
12. Дурицька Г. В. Економічне регулювання виробництва : автореф. дис. ... канд. економ. наук : 08.00.03. Львів, 2007. 27 с.
13. Економічна енциклопедія у 3-х томах. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000–2002. 266 с.
14. Мантур-Чубата О. С. Організаційно-економічний механізм управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства : дис. ... к. е. н. : 08.00.04. Харків, 2015. 239 с.
15. Машков А. О. Стратегічні напрями державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України в умовах інноваційного розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2012. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2012_11_15.
16. Пісьмаченко Л. М. Державне управління зовнішньоторговельною діяльністю в умовах інтеграції України у світовий економічний простір: механізми регулювання та контролю : дис. ... доктора наук з держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2008. 366 с.
17. Платонова І. О. Теоретичні засади механізмів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 13–14. С. 125–129.
18. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991р. № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#n114>.
19. Стеценко Ж. В. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. *Економічний Вісник НТУУ «КПІ»*. 2010. URL: <http://economy.kpi.ua/uk/node/145>.
20. Титаренко Л. М. Міжнародна економічна політика України: сучасні виклики та перспективи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Випуск 22. С. 114–118.
21. Топольницька Т. Б. Напрями підвищення дієвості механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств цементної галузі України. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7783>.
22. Халецька А. А. Підходи до системи державного управління зовнішньою торгівлею. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2012_2_7.
23. Шкурупій О. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. Київ, 2012. 248 с.

References

1. Akymenko, O.Yu. (2019). Formuvannya mekhanizmu suchasnoho rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti yak vazhlyvoi peredumovy rozvytku eksportno oriientovanoho vyrobnytstva [Formation of the mechanism of modern regulation of foreign economic activity as an important prerequisite for the development of export-oriented production]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu, vypusk 24, chastyna 1, 5–9*. [in Ukraine].

2. Bahrova, I., Redina, N., Vlasiuk, V., Hetman, O. (2004). Zovnishnoekonomichna diialnist pidpriemstv [Foreign economic activity of enterprises]: pidruchnyk dlia vuziv; I. Bahrovai (Ed.). Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury [in Ukraine].
3. Borisenko, O.P. (2012). Vneshneekonomicheskaja politika gosudarstva: koncepcija, strategija, mehanizmy realizacii [Foreign economic policy of the state: concept, strategy, mechanisms of implementation]. Donetsk: Yugo-Vostok [in Ukraine].
4. Brykun, E.V., Vdovichenko, A.M., Zubritskiy, A.I. (2013). Sistema kluchovyh indyikatorin rezultatyvnosti dijalnosti organiv Ministerstva dohodiv i zboriv Ukrainy [The system of main indicators of effectiveness of the activities of the Ministry of Ministry of Revenues and Duties of Ukraine]. Kiev: Alerta [in Ukraine].
5. Vasiuk, T.V. (2015). Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizmy zovnishnoekonomichnoi diialnosti natsionalnoho pidpriemstva na yevropeiskomu rynku [Organizational and economic mechanisms of foreign economic activity of a national enterprise on the European market]. Candidate's thesis. Lviv [in Ukraine].
6. Vasiurenko, V.O. (2010). Finansove rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti subiektiv hospodariuvannya [Financial regulation of foreign economic activity of economic entities]. Extended abstract of candidate's thesis. Sumy [in Ukraine].
7. Grechishkina, O.O., Kovalev, A.S. (2014). Podatkovi instrumenty rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti v Ukraini [Tax instruments for regulating foreign economic activity in Ukraine]. *Visnyk Skhidnoukrayinskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalya, vol. 8 (215), 26–29* [in Ukraine].
8. Hrebelnyk, O.P. (2008). Osnovy zovnishnoekonomichnoi diialnosti: pidruchnyk [The basis of foreign economic activity]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukraine].
9. Dvyhun, S.M. (2011). Rozvytok mekhanizmiv derzhavnoho rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti Ukrainy [Development of mechanisms of state regulation of foreign economic activity of Ukraine]. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok, vol. 11*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2011_11_17 [in Ukraine].
10. Didkivskiy, M.I. (2006). Zovnishnoekonomichna diialnist pidpriemstva [Foreign economic activity of the enterprise]: navch. posib. Kyiv: Znannia [in Ukraine].
11. Dombrovska, S.M. (2017). Napriamy derzhavnoho rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti v Ukraini [Directions of state regulation of foreign economic activity in Ukraine]. *Visnyk NUTsZU. Seriya: Derzhavne upravlinnya, vyp. 1(6), 114–119* [in Ukraine].
12. Durytska, H.V. (2007). Economic regulation of production [Ekonomichne rehuliuвання vyrobnytstva]. Extended abstract of candidate's thesis. Lviv [in Ukraine].
13. Ekonomichna entsyklopediia u 3-kh tomakh [Economic encyclopedia in 3 volumes]. Kyiv: Vydavnychiy tsentr «Akademiia», 2000–2002 [in Ukraine].
14. Mantur-Chubata, O.S. (2015). Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm upravlinnya ryzykamy zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpriemstva [Organizational-economic mechanism of risk management in foreign economic activity of enterprise]. Candidate's thesis. Khmelnytsky National University. Khmelnytsky [in Ukraine].
15. Mashkov, A.O. (2012). Stratezhchni napriamky derzhavnoho rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti Ukrainy v umovakh innovatsiinoho rozvytku [Strategic directions of state regulation of foreign economic activity of Ukraine in the conditions of innovative development]. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok, vol. 11* URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2012_11_15 [in Ukraine].
16. Pismachenko, L.N. (2008). Derzhavne upravlinnya zovnishnotorhovelnoiu diialnistiu v umovakh intehtratsii Ukrainy u svitovyi ekonomichnyi prostir: mekhanizmy rehuliuвання ta kontroliu [State administration by foreign trade activity in the conditions of integration of Ukraine in outer economic space: mechanisms of adjusting and control]. Candidate's thesis. Kyiv: National academy of the public administration at President of Ukraine [in Ukraine].
17. Platonova, I. (2020). Teoretychni zasady mekhanizmiv derzhavnoho rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti [Theoretical fundamentals of mechanisms of state regulation of foreign economic activity]. *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid, vol. 13–14, 125–129* [in Ukraine].

18. Pro zovnishnoekonomichnu diialnist [The Law of Ukraine "On Foreign Economic Activity". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#n114>] [in Ukraine].
19. Stetsenko, Zh.V. (2010). Derzhavne rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti v Ukraini [State regulation of foreign economic activity in Ukraine]. *Ekonomichnyy Visnyk NTUU «KPI»*. URL: <http://economy.kpi.ua/uk/node/145> [in Ukraine].
20. Tytarenko, L.M. (2018). Mizhnarodna ekonomichna polityka Ukrainy: suchasni vyklyky ta perspektyvy [International economic policy of Ukraine: current challenges and prospects], *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 22, pp. 114–118 [in Ukraine].
21. Topolnytska, T. (2020). Napriamy pidvyshchennia diievosti mekhanizmu rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidprijemstv tsementnoi haluzi Ukrainy [Ways of improving efficiency of regulation mechanism of foreign economic activity of ukrainian cement industry enterprises]. *Efektivna ekonomika*, vol. 4 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7783> [in Ukraine].
22. Khaletska, A.A. (2012). Pidkhody do systemy derzhavnoho upravlinnia zovnishnoi torhivleiu [Approaches to the system of state management of foreign trade]. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, vol. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2012_2_7 [in Ukraine].
23. Shkurupii, O.V. (2012). Zovnishnoekonomichna diialnist pidprijemstva [Foreign economic activity of the enterprise]: navch. posib. Kyiv [in Ukraine].

Mykhailo Penkov,
graduate student,

Classical private university, Zaporizhzhia

Content and essence of state regulation of foreign economic activities

The article reveals the meaning of the concept of "foreign economic activity", highlights the essence of state regulation of foreign economic activity, outlines the principles and mechanisms of modern regulation of foreign economic activity. It is noted that foreign economic activity is defined as economic activity related to the implementation of production-economic, organizational-economic, operational-commercial, financial-investment functions of the enterprise, which are carried out both in the customs territory of Ukraine and outside its borders for the purpose of obtaining profit as a result of the execution of agreements with foreign entities of economic activity.

The variety of approaches to determining the essence of state regulation of foreign economic activity is demonstrated. It is emphasized that state regulation of foreign economic activity is a system of measures of a legislative, executive and controlling nature, aimed at improving foreign economic activity in the interests of the national economy, which provide for the creation of certain conditions and mechanisms for the effective development of relations between business entities based on a combination of legislative influence on export - import activities of enterprises and economic levers (taxes, duties, etc.) in order to ensure the balance of the economy and the balance of the domestic market of the country and to stimulate progressive foreign economic relations; creation of favorable conditions for the involvement of the state's economy in the market structures of developed foreign countries. This is an activity based on mutually beneficial economic relations in the field of international trade, capital movements, labor migration, technology transfer.

It is noted that in a broad sense, state regulation of foreign economic activity is the regulatory influence of the state on foreign economic activity in general, in a narrow sense, it is the development and implementation of a certain foreign economic policy.

Key words: state, state regulation of foreign economic activity, foreign economic activity, foreign economic relations, export, import, mechanisms, principles, management.

Надійшла до редколегії 22.05.2021 р.